

(א) [נדרים לג. כ"ב נג.],
(ב) [נדרים לג. א.], (ג) [נדרים לג. א.],
(ד) [נדרים לג. א.], (ה) [נדרים לג. א.],
(ו) [נדרים לג. א.], (ז) [נדרים לג. א.],
(ח) [נדרים לג. א.], (ט) [נדרים לג. א.],

גליון הש"ס

גמ' איבער לך עבדי. עין
ב"מ דף ג' ע"ב מוספות
ד"ה אביע קי:

רבינו הנאל

אמר רב כהנא לא שנו אלא
באותה ערוגה, אבל
מערוגה לערוגה משלמת
מה שהזיקה, ורבי יוחנן
אמר אפילו מערוגה
לערוגה וכו'. ופ"ה זצ"ל
קיימא לן כר' יוחנן. אלא
כיון שיצאה לדעת אע"פ
שהורה שלא לדעת וכו'.
ור"ח ז"ל פ"י אף על פי
שהורה שלא לדעת בעלים
בגון שמומרה כראוי
שעלו בפניה ויצתה או
קשרה ויצתה והלכה
ונכנסה שם בגינה בריצונה,
ע"כ.

הכונס פרק ששי בבא קמא

נח.

עין משפט
נר מצוה

מב א ב ג ד מ"י פ"ג
מהלכות מקו ממון
הלכה יא סמג עשין סו
טו"ע ח"מ סימן שצד
ספיק א:

בג ה מ"י שם הלכה יב
ועי' ב"מ דף ג' ע"ב
טו"ע שם ספיק ב:

א"נ מבריה ארי מנכסי חבירו לית פסידא. וא"ת והרי פורע חובו דחשיבין ליה מבריה ארי זריש אין בין המודר (גדלים) ד' (ג.) אע"ג דלית ליה פסידא וי"ל דהכי פ"י מבריה ארי מנכסי חבירו מדעתו וכיון דמדעתו אפי' לית ליה פסידא כמו פורע חובו חשיב מבריה ארי הא"י שלל מדעתו א"י מבריה ארי מנכסי חבירו אפי' כשאינו מדעתו אלא חבירו מכריחו להצריח ארי מעדו לית ליה פסידא למבריה הא"י לית ליה פסידא וכיון דליכא תרתי שלל מדעתו ולית ליה פסידא לא חשיב מבריה ארי אצל מדעתו אפי' לית ליה פסידא או שלל מדעתו ולית ליה פסידא חשיב מבריה ארי ואין נותן לו אפי' שכרו וא"ת דבסוף השוכר [את] הפועלים (ב"מ ג'.) אמר דשומר חנם שהיה לו לקדם צדוקים ומקלות ולא קדם חייב ומפרש שומר חנם בחנם וש"ס בשכר ומסיק דחור ונוטל מזה ומשמע דשומר חנם לא מחייב לקדם בשכר אצל כ"ס אם קדם בשכר דשפיר עבד וגו' ונתיב לו מה שהזיק ומסתברא דה"ה איניש דעלמא שאינו שומר וגם שוכר ע"מ נוטל ואין סביר לחלק בין רועה ע"מ שמוטל עליו להעסק ולשמור לאיניש דעלמא ועוד אמרין בהגוזל בתרא (לקמן דף קט"ו:) שטף נהר חמורו וחמורו חבירו והניח שלו והזיל של חבירו אין לו אלא שכרו ושכרו מיהא שקיל ולא אמרין מבריה ארי בעלמא הוא וכן משיב אצידה שנותנין לו שכר כפועל בטל (ב"מ דף ד' וס') לא אמר דליהוי כמבריה ארי בעלמא ולא יטול כלום ואין לומר דבכל הנהו

לא מציעא אכלה דמשלמת. מיהא מה שנהנית אע"ג דלא פשע במירמרה דהא נהנית: **אכל נחטפה.** דאפי' כההיא הזיקא אנוסה הוא: **אימא.** האי בעל השדה מבריה ארי מנכסי חבירו הוא שהזיל את בהמת חבירו שלא נחטפה בקרקע ומנזה הוא דעבד ומידי לא נשקול קמ"ל: **שהחלקה** **במימי רגליה.** מר"ה לגינה דלונסא דלא סלקא אדעתיה הוא: **לא שנו.** דמה שנהנית הוא דמשלמת ולא מה שהזיקה: **אלא.** שאכלה מיד צלוחת ערוגה שנפלה שם דכיון דלונסא היא נפילה אנוסה היא נמי באכילתה דכיון דחזיא לתצוה תותה לא מוקמה ואכלה משלמת מה שהזיקה: **לערוגה ואכלה משלמת מה שהזיקה:** **לא סימא עד שפלא לדעת.** שידעו הבעלים שיצאת: **וסחור לדעת.** שלא נעל בפניה כראוי: **אלא כיון שיצאה לדעת.** שידעו ביצאתה: **אף על גב שחזרה שלא לדעת.** דהשתא לא סגי לה בשמירה פחותה דאמר ליה כיון דילפא כו': **החלטו בפשיעה.** כללו ליה היה לו לשומרה שלא תכנס ותאכל: **וסופו באונס.** לא היה יודע שחלד: ולאסטמורי

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לא מבעיא קאמר לא מבעיא אכלה דמשלמת מה שנהנית אבל נחטפה אימא מבריה ארי מנכסי חבירו הוא ומה שנהנית נמי לא משלם קמ"ל ואימא ה"נ מבריה ארי מנכסי חבירו מדעתו הוא הא"י לאו מדעתו אי נמי מבריה ארי מנכסי חבירו לית ליה פסידא הא"י לית ליה פסידא היכי נפל רב כהנא אמר דשהחלקה במימי רגליה רבא אמר שדחפתה חברתה מ"ד שדחפתה חברתה כל שכן שהחלקה במימי רגליה דאמר שהחלקה במימי רגליה אבל דחפתה חברתה בפשיעה ומשלמת מה שהזיקה דא"ל פ"י איבעי לך עבדו חרא דאמר רב כהנא לא שנו אלא באותה ערוגה אבל מערוגה לערוגה משלמת מה שהזיקה ורבי יוחנן אמר דאפי' מערוגה לערוגה ואפילו כל היום כולו עד שתצא ותחזור לדעת א"ר פפא לא תימא עד שתצא לדעת אלא כיון שיצתה לדעת אע"פ שחזרה שלא לדעת מ"מ דא"ל כיון דילפא כל אימת דמשלמת להם רחמא: ירדה כדרכה והזיקה משלמת מה שהזיקה: בעי רבי ירמיה ירדה כדרכה והזיקה במי לידה מהו אליבא דמאן דאמר דתחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב לא תיבעי לך כי תיבעי לך אליבא דמאן דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור מאי מ"י אמרין כיון דתחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור או דלמא הכא כולה בפשיעה הוא דכיון דקא חזי דקריבה לה למילד איבעי ליה לנשורה ולאסטמורי

אע"ג דמן הדין היה פטור מ"מ תקנת חכמים הוא שישלם לו כדי שישב אצידתו של חבירו אצל פורע חובו אין לנו לעשות תקנה ע"י זה דהא הלא בשמעתין משמע דאי הוה מדעתו הוה חשיב מבריה ארי ולא היה נוטל כלום אע"פ שהוה מניח חבירו מן ההפסד לא עשו תקנה וגרסא לר"י דמבריה ארי שאינו נוטל שכר היינו כשאין הדבר צדור שיצא ליד הפסד כגון שהארי רחוק ואין יודע אם יבא כאלו הארי אם לאו ואין מנינו אלא מדאגה ומן הפסד שדואג שמה יבא אצל אם הדבר צדור שיצא ליד הפסד ולידי דריסת הארי או מניח מפי הארי ע"מ אז ודאי נוטל שכרו כמו שטף נהר חמורו חבירו והן דשמעתין מיייר שהזילו ירקות מנער בעלמא שאין בעל הבהמה רוצה שחצונו בהמתו בארץ ותצטרע אע"פ שלא היו דמיה נפחתין בך ולכן היה נחשב מבריה ארי אי הוה מדעתו ופורע חובו אין מנינו מהפסד דמה שהיה הלוה זקוק לפרעו אין זה הפסד שהרי נחשיב לו ואינו מנינו אלא מנער בעלמא וחשיב מבריה ארי א"נ כדמפרש טעמא צירושלמי דכתובות (פ"ג) ונדרים (פ"ד) מפייסא הוינא ליה ומחיל לי ואפי' במשכון מפייס הוינא ליה ויהיב לי משכוני ואפי' צ"ח דחוק ע"מ ע"מ מסקין לה צירושלמי ונראה דהטעם משום שכול לומר לו הייתי מואל הרבה בני אדם שהיו פורעין עבורי כי דרך אהובים שמרחמים על אהוביהם להזיל מן הער הזה דהיינו מעין אותו טעם והא דקרי בחזקת הבעים (ב"ב דף ג.) מבריה ארי נתן צדור והועיל נטל צדור והועיל דסבר מינה מיהא והוא מיהא אע"פ שמניח מהפסד שהיה נהר שוטפה לא נקט לשון מבריה ארי לענין שיפטר חבירו משכר הברכתו אלא כלומר דאין זה חזקה דאין זה תיקון כמו רפך זה פורתא או נעל וגדר ופריך אלא מגין עליה פורתא שלא תבא ליד קלקול ורבינו גרשון פסק בתשובה אחת על אנס עבדים שאנס ביתו של ישראל וצא ישראל אחר ולקחו ממנו שלא יחזיר לבעלים בחנם אצל רש"י פ"י בהנזקין (גיטין דף נ"ג:) גבי עבדים הכא מחמת חוב ומחמת אכפרות אין צו משום סיקריקון אלא החזיק עכו"ם בקרקע של ישראל מחמת חוב שהיה לו עליו או מחמת אכפרות בגזל בעלמא ואינו מסור צדור להרגו אין צו דין סיקריקון אפילו אם שהתה י"צ חדש לתת רציע לבעלים כמקון חכמים אלא מחזיר לו הקרקע בחנם דכיון דאין כאלו סיקריקון לא גמר ומקני מידי ואע"ג דשהתה י"צ חדש לא באלו שעה לכופו הלכך אין מכירת העבדים מכירה כלל ור"י אמר דלא מבעיא במקום שאם לא קנאו ישראל לא היה חוזר לבעלים לעולם שהיה מוכרו או נותנו לעכו"ם אחר והיה אבוד מן הבעלים לגמרי דלא חשיב מבריה ארי כיון שמנינו מן ההפסד ואפי' קנאו צדורו מנינו מהפסד הוא כמו מקדים צדוקים ובמקלות בשכר דאמרין שותן שכר עד כדי דמיה ונ"מ לכושא דחיותא או לטרחא ימירא אלא אפי' יודע ודאי שאם לא מהדר זה לקנות היה חוזר לבעלים בדמיה הללו כל שעה שירצו דהשתא אין מנינו מן ההפסד אע"פ אין לדמותו כלל למבריה ארי דכיון שיצא הית מחזקת ישראל וצא ליד הנכרי חוה מוציא מיד הנכרי ומחזירו ליד ישראל לא דמי למבריה ארי ונוטל מה שהנהיג ואותם היהודים הבוחרים מעירים והשר מחזיק קרקעותיהם שאין בהן טסקאות ואפי' יש בהן טסקא אם הניח הקרקעות צד אחרים לפרוע מהן טסקא אומר ר"י שאם יש ישראל וקנאו מיד השר מחזירם לבעלים ונוטל מה שהנהיג דאין זה דינא דמלכותא אלא גזילה כי ראינו מבריה ארי שסביבותינו שמשפט היהודים לעמוד כמו פרישים בכל מקום שילצו וצדקין מלכותא היו מופסין שלא יחזיק המשלם בנחלת היהודים כשיצאו מעירו וכן היו נוהגין בכל ארץ צורגוני"א ואם יש שר שצא לשנות את הדין ולעשות דין לעצמו אין זה דינא דמלכותא שהרי זה הדין אין הגון כלל ודמיא למוכס שאין לו קצבה (לקמן דף ק"ג) והיכא שמשבית נכסי חבירו אין דומה כלל למבריה ארי כגון יורד לתוך שדה חבירו ונטעו שלא צדוקים ומקניק את חבירו משלם רחומיה וכגון שהוא דהאומנין (ב"מ דף ע"ו.) השוכר את הפועל לעשות בשלו והרצוהו בשל חבירו דנוטל מבעל הית מה שהנהיג ואין להקשות בשטף נהר חמורו חבירו למה אין לו אלא שכרו למה אין לו כל הפסדו דכיון דבעל חמור עומד שם מה לנו לעשות לו תקנה שלא מדעתו אם ירצה יתנה (ע"ס) המזיל לשלם חמורו ועוד דע"כ ימיר ציכול להזיל על ידי הדחק דא"כ לימא ליה מהפקר קוצינא כדאמרין התם על חצית של דש ומ"מ שכרו נותן לו דמסתמא ימיר לא שכל מי שילץ יטול שכר כל זמן שלא ימחה כיון שיש אפילו יכול להזיל אלא ע"י הדחק: **לא שנו אלא באותה ערוגה.** דכיון שחלטה נפילה צלוחת ערוגה באונס אינו חייב להעלותה מאותה ערוגה אצל מערוגה היו כשדה אחר: שמי

לדעת ותחזור לדעת אלא כיון שיצתה לדעת אע"פ שחזרה שלא לדעת מ"מ דא"ל כיון דילפא כל אימת דמשלמת להם רחמא: ירדה כדרכה והזיקה משלמת מה שהזיקה: בעי רבי ירמיה ירדה כדרכה והזיקה במי לידה מהו אליבא דמאן דאמר דתחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב לא תיבעי לך כי תיבעי לך אליבא דמאן דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור מאי מ"י אמרין כיון דתחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור או דלמא הכא כולה בפשיעה הוא דכיון דקא חזי דקריבה לה למילד איבעי ליה לנשורה ולאסטמורי

לדעת ותחזור לדעת אלא כיון שיצתה לדעת אע"פ שחזרה שלא לדעת מ"מ דא"ל כיון דילפא כל אימת דמשלמת להם רחמא: ירדה כדרכה והזיקה משלמת מה שהזיקה: בעי רבי ירמיה ירדה כדרכה והזיקה במי לידה מהו אליבא דמאן דאמר דתחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב לא תיבעי לך כי תיבעי לך אליבא דמאן דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור מאי מ"י אמרין כיון דתחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור או דלמא הכא כולה בפשיעה הוא דכיון דקא חזי דקריבה לה למילד איבעי ליה לנשורה ולאסטמורי

אע"ג דמן הדין היה פטור מ"מ תקנת חכמים הוא שישלם לו כדי שישב אצידתו של חבירו אצל פורע חובו אין לנו לעשות תקנה ע"י זה דהא הלא בשמעתין משמע דאי הוה מדעתו הוה חשיב מבריה ארי ולא היה נוטל כלום אע"פ שהוה מניח חבירו מן ההפסד לא עשו תקנה וגרסא לר"י דמבריה ארי שאינו נוטל שכר היינו כשאין הדבר צדור שיצא ליד הפסד כגון שהארי רחוק ואין יודע אם יבא כאלו הארי אם לאו ואין מנינו אלא מדאגה ומן הפסד שדואג שמה יבא אצל אם הדבר צדור שיצא ליד הפסד ולידי דריסת הארי או מניח מפי הארי ע"מ אז ודאי נוטל שכרו כמו שטף נהר חמורו חבירו והן דשמעתין מיייר שהזילו ירקות מנער בעלמא שאין בעל הבהמה רוצה שחצונו בהמתו בארץ ותצטרע אע"פ שלא היו דמיה נפחתין בך ולכן היה נחשב מבריה ארי אי הוה מדעתו ופורע חובו אין מנינו מהפסד דמה שהיה הלוה זקוק לפרעו אין זה הפסד שהרי נחשיב לו ואינו מנינו אלא מנער בעלמא וחשיב מבריה ארי א"נ כדמפרש טעמא צירושלמי דכתובות (פ"ג) ונדרים (פ"ד) מפייסא הוינא ליה ומחיל לי ואפי' במשכון מפייס הוינא ליה ויהיב לי משכוני ואפי' צ"ח דחוק ע"מ ע"מ מסקין לה צירושלמי ונראה דהטעם משום שכול לומר לו הייתי מואל הרבה בני אדם שהיו פורעין עבורי כי דרך אהובים שמרחמים על אהוביהם להזיל מן הער הזה דהיינו מעין אותו טעם והא דקרי בחזקת הבעים (ב"ב דף ג.) מבריה ארי נתן צדור והועיל נטל צדור והועיל דסבר מינה מיהא והוא מיהא אע"פ שמניח מהפסד שהיה נהר שוטפה לא נקט לשון מבריה ארי לענין שיפטר חבירו משכר הברכתו אלא כלומר דאין זה חזקה דאין זה תיקון כמו רפך זה פורתא או נעל וגדר ופריך אלא מגין עליה פורתא שלא תבא ליד קלקול ורבינו גרשון פסק בתשובה אחת על אנס עבדים שאנס ביתו של ישראל וצא ישראל אחר ולקחו ממנו שלא יחזיר לבעלים בחנם אצל רש"י פ"י בהנזקין (גיטין דף נ"ג:) גבי עבדים הכא מחמת חוב ומחמת אכפרות אין צו משום סיקריקון אלא החזיק עכו"ם בקרקע של ישראל מחמת חוב שהיה לו עליו או מחמת אכפרות בגזל בעלמא ואינו מסור צדור להרגו אין צו דין סיקריקון אפילו אם שהתה י"צ חדש לתת רציע לבעלים כמקון חכמים אלא מחזיר לו הקרקע בחנם דכיון דאין כאלו סיקריקון לא גמר ומקני מידי ואע"ג דשהתה י"צ חדש לא באלו שעה לכופו הלכך אין מכירת העבדים מכירה כלל ור"י אמר דלא מבעיא במקום שאם לא קנאו ישראל לא היה חוזר לבעלים לעולם שהיה מוכרו או נותנו לעכו"ם אחר והיה אבוד מן הבעלים לגמרי דלא חשיב מבריה ארי כיון שמנינו מן ההפסד ואפי' קנאו צדורו מנינו מהפסד הוא כמו מקדים צדוקים ובמקלות בשכר דאמרין שותן שכר עד כדי דמיה ונ"מ לכושא דחיותא או לטרחא ימירא אלא אפי' יודע ודאי שאם לא מהדר זה לקנות היה חוזר לבעלים בדמיה הללו כל שעה שירצו דהשתא אין מנינו מן ההפסד אע"פ אין לדמותו כלל למבריה ארי דכיון שיצא הית מחזקת ישראל וצא ליד הנכרי חוה מוציא מיד הנכרי ומחזירו ליד ישראל לא דמי למבריה ארי ונוטל מה שהנהיג ואותם היהודים הבוחרים מעירים והשר מחזיק קרקעותיהם שאין בהן טסקאות ואפי' יש בהן טסקא אם הניח הקרקעות צד אחרים לפרוע מהן טסקא אומר ר"י שאם יש ישראל וקנאו מיד השר מחזירם לבעלים ונוטל מה שהנהיג דאין זה דינא דמלכותא אלא גזילה כי ראינו מבריה ארי שסביבותינו שמשפט היהודים לעמוד כמו פרישים בכל מקום שילצו וצדקין מלכותא היו מופסין שלא יחזיק המשלם בנחלת היהודים כשיצאו מעירו וכן היו נוהגין בכל ארץ צורגוני"א ואם יש שר שצא לשנות את הדין ולעשות דין לעצמו אין זה דינא דמלכותא שהרי זה הדין אין הגון כלל ודמיא למוכס שאין לו קצבה (לקמן דף ק"ג) והיכא שמשבית נכסי חבירו אין דומה כלל למבריה ארי כגון יורד לתוך שדה חבירו ונטעו שלא צדוקים ומקניק את חבירו משלם רחומיה וכגון שהוא דהאומנין (ב"מ דף ע"ו.) השוכר את הפועל לעשות בשלו והרצוהו בשל חבירו דנוטל מבעל הית מה שהנהיג ואין להקשות בשטף נהר חמורו חבירו למה אין לו אלא שכרו למה אין לו כל הפסדו דכיון דבעל חמור עומד שם מה לנו לעשות לו תקנה שלא מדעתו אם ירצה יתנה (ע"ס) המזיל לשלם חמורו ועוד דע"כ ימיר ציכול להזיל על ידי הדחק דא"כ לימא ליה מהפקר קוצינא כדאמרין התם על חצית של דש ומ"מ שכרו נותן לו דמסתמא ימיר לא שכל מי שילץ יטול שכר כל זמן שלא ימחה כיון שיש אפילו יכול להזיל אלא ע"י הדחק: **לא שנו אלא באותה ערוגה.** דכיון שחלטה נפילה צלוחת ערוגה באונס אינו חייב להעלותה מאותה ערוגה אצל מערוגה היו כשדה אחר: שמי